

Vitomira Lončar - Svi naši identiteti su nacionalni i hrvatski, ali su priče koje pričamo drugima drukčije, poslušamo jedni druge i učimo o sebi samima!

mojzagreb.info News Portal 24.09.2024.

Sugovornica u serijalu Hrvatski nacionalni identitet, popudbina za Europsku uniju je dr.sc. Vitomira Lončar hrvatska glumica, producentica, doktorica znanosti i znanstvenica, ekspertica za strateško planiranje, vlogerica, blogerica, suosnivačica i direktorica kazališta, izvršna producentica festivala

S obzirom na bogato iskustvo Vitomire Lončar u svijetu umjetnosti i njezinu povezanost s hrvatskom kulturom, pitanja i odgovori poslužiti su kao polazište za zanimljiv razgovor o hrvatskom nacionalnom identitetu danas, gledan očima umjetnice.

Dr. sc. Vitomira Lončar (Zagreb, 07. travnja 1959.) hrvatska je glumica, producentica, doktorica znanosti i znanstvenica, ekspertica za strateško planiranje, vlogerica, blogerica, suosnivačica i direktorica kazališta, izvršna producentica festivala. Studirala je glumu na zagrebačkoj Akademiji za kazalište, film i TV, doktorirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s tezom „Hrvatska kazališna tranzicija – kulturni, zakonodavni i organizacijski aspekti“. Suosnivačica je i direktorica kazališta Mala scena, prvog privatnog kazališta u Hrvatskoj, suosnivačica je i bivša izvršna producentica Kazališnog epicentra, kazališnog centra za djecu i mlade jugoistočne Europe, suosnivačica je Mreže neovisnih kazališta u RH i Burze Mreže neovisnih kazališta u RH, suosnivačica je edukacijske platforme VestaLLLs. Trenutačno radi na Sveučilištu Eurasia u Xi'anu, u Kini, gdje i živi proteklih osam godina.

Gospodo Lončar, kako Vi kao umjetnica doživljavate hrvatski nacionalni identitet? Koliko je umjetnost oblikovala Vaše razumijevanje tog identiteta?

Otkako sam došla u Kinu uvela sam, prije ulaska u bilo kakvu raspravu, analizu osnovnih pojmova o temi o kojoj govorim. Naime, često sudionici razgovora nemaju ni približno istu sliku o značenjima riječi u naslovu teme. Kao da govorimo različitim jezicima.

Krenut ću, stoga, od riječi identitet, odnosno, od jednog pojednostavljenog razumijevanja tog pojma. Identitet kao priča koju netko priča sebi i drugima. Identitet kao narativ o nama. Identitet kao način na koji gledamo sami sebe. Identitet kao naša posebnost, jedinstvenost, specifičnost. Identitet kao osobni osjećaj pripadanja.

VIJESTI - GRADSKJE

BRANITELJI VELESAJMA
ZABRANILI PREZENTACIJU KNJIGE
O ARTUKOVIĆU NA INTERLIBERU -
piše Dražen Stjepandić

11.11.2024.

Manjinska događanja u Gradu Zagrebu

11.11.2024.

SEX FILES by Marija Štrajh

11.11.2024.

Lav Nikolajevič Tolstoj – Što nam je dakle činiti? - piše Doris Toić

11.11.2024.

Svjetsko prvenstvo u spašavanju u prometu - Hrvatska sljedeći domaćin

11.11.2024.

Hrvatica Stanka Gjurić predsjednica žirija na filmskom festivalu u New Yorku

09.11.2024.

Gabriela Bošnjak je novoizabrana predsjednica HSLS-a Grada Zagreba

09.11.2024.

Kratka povijest budućnosti znanstvena je nadolazeća dokumentarna serija na HTV u

09.11.2024.

METEO UVJETI NA CESTI: Krajnji je rok za zamjenu ljetnih guma zimskim

09.11.2024.

Glas Koncila - u novom broju Glasa Koncila od 09. studenog čitajte...

09.11.2024.

VIJESTI - HRVATSKA

Razgovor s Gabrielom Bošnjak, poduzetnikom i politički angažiranom mladom osobom

09.11.2024.

Za Martinje zagrebačka policija isključila 132 vozača

09.11.2024.

U Hrvatskoj ostvareno 616 tisuća dolazaka više nego lani

02.11.2024.

U Zagreb stigla ljupka mlada deva Zsöfia

30.10.2024.

Namik Kabil dobitnik Književne nagrade Predrag Matvejević za 2024.

28.10.2024.

U Zagrebu nove ulice u naplati -

S pojmom „nacionalni“ stvar se dodatno komplicira. Podsjeća me na rečenicu: „Joj, probala sam kinesku kuhinju i nije mi se svidjela!“ Ili, „Baš volim kinesku kuhinju!“. Ah, a kineskih kuhinja ima na stotine. Svako i najmanje mjesto ima svoje specifičnosti i tko uopće može reći ovo jest, a ovo nije kineska kuhinja? Sve je to – kineska kuhinja. I riža i tijesto i krumpir.

Koji je moj hrvatski identitet zapravo? Koji je zajednički nazivnik? Odrasla sam s osjećajem snažna zagorskog identiteta. Dan mi je taj identitet, a poslije je (p)ostao i moj izabrani identitet jer sam ga prepoznavala kao identitet kojemu zaista pripadam. Naime, često se dogodi u životu da izgubimo vezu sa svojim danim identitetima i da izabrani budu mnogo snažniji. Kod mene se nije dogodio takav proces. Upravo obrnuto. Suprug ima drukčiji identitet, premda je također hrvatski. Rođen je u Vinodolu, Kirac je i njegov je osjećaj nacionalnog identiteta različit od moga zagorskog. Moj djed govorio je hrvatski, ali svaka mu je druga riječ bila njemačka. Bio je austrougarski vojnik, a taj mu je identitet ostao dominantnim sve do smrti. Predci mog supruga redom su završavali u Americi kao fizički radnici, i to je snažno utjecalo na njegov identitet.

A oboje spadamo pod kapu hrvatskog identiteta.

I na kraju (ili na prvome mjestu), nacionalni. Iskreno, osjećaj nacionalnog identiteta najčešće detektiramo kada na sportskim natjecanjima slušamo hrvatsku himnu (emocionalni aspekt) ili pak kada odemo iz zemlje, kao što sam ja otišla. Kad postaneš iseljenik, identitet, odnosno osjećaj tog identiteta, kao i svijest o njemu, jača.

Evo jedne od mojih zanimljivih priča. U Hrvatskoj sam živjela 57 i pol godina. Svaki put kada bih čula pjesmu *Suze za zagorske brege*, plakala bih. Doslovno svaki put. Emocije bi me preplavile i to je bilo to. Svih tih 57 godina nikad nisam razmišljala o odlasku iz Hrvatske, mama je bila živa i sasvim su mi nerazumne i neobjašnjive bile te emocije, nesumnjivo vezane uz identitet.

Ovoga ljeta, dan prije povratka u Kinu, slučajno sam na radiju čula tu pjesmu. Slušam i shvatim da ne plačem! Pjesma me čak i ne tjera na plač.

Sutra ću uzeti „pinklec na pleča“ i „tiho zaprti lesu“, mame nema već dvije godine, svaka je riječ mogući triger za suze, a suze ne dolaze.

Zašto?

Identitet za mene više nisu samo emocije. To je cjelokupni paket, rekla bih. Više od emocija, više od jedne razine koja je u Hrvatskoj toliko dominantna da je i razlogom problema i podjela.

Osim obiteljskog doma, na oblikovanje mog identiteta snažan utjecaj imalo je kasno djetinjstvo i mladost provedeni u Studiju Zvezdane Ladika u nekadašnjem PIK-u (Zagrebačko kazalište mladih). Dakle, umjetnost je oblikovala moj identitet. Sa Zvezdanom nismo samo kroz kazalište, rad u kazalištu i gledanje predstava, gradili svoje identitete, bila je tu i likovna umjetnost, a također i glazba. Zvezdana nas je često vodila po muzejima, a kad navečer nisam bila u kazalištu, bila sam u Glazbenom zavodu na nekom koncertu. Čitanje je bilo neizostavni dio života, a ostalo je i danas. Život s umjetnošću i uz umjetnost gradili su me i izgradili u osobu kakva sam danas.

Na koji način hrvatska kultura i umjetnost utječu na oblikovanje hrvatskoga nacionalnog identiteta? Koje su ključne karakteristike hrvatske kulture koje prepoznajemo u umjetnosti?

Ovdje ponovno imamo problem s pojmovnikom. Naime, kulturu uglavnom gledamo kroz dvije perspektive: jedno je širi pogled na kulturu, odnosno, na način života jedne određene zajednice koja dijeli isti jezik, tradiciju, vjerovanja, povijest, ponekad i teritorij, vrijednosti i slično. Kada govorimo o užem pogledu na kulturu, govorimo o umjetnosti. Različite su to perspektive i utjecaji. S druge strane područje hrvatskoga kulturnog identiteta, ako ga tako možemo nazvati, tijekom povijesti bilo je pod različitim utjecajima. Kao što su druge kulture utjecale na nas, utjecali smo i mi na njih. U današnje je vrijeme gotovo nemoguće govoriti o nekom „čistom“ identitetu. To je i razlogom zašto sam sve bliža široj slici identiteta zapadnoga kruga, u umjetnosti, a također i kada su u pitanju vrijednosti.

Kad razmišljam o vremenu prije nastanka mlade nam države, a u tom sam vremenu živjela svoje prve 32 godine života, dakle, veliko i važno razdoblje, sasvim mi je jasno da je tada pristup umjetnosti i umjetničkom stvaranju bio jednostavniji i češći. Kao da se ona država više brinula o našem nacionalnom identitetu od ove danas, što je u neku ruku paradoksalno.

Kako se hrvatska kultura i umjetnost mijenjaju s vremenom? Koji su najveći izazovi s kojima se suočava hrvatska kultura u današnje vrijeme?

Najveći problem danas vidim u tome što se pojam „hrvatska kultura“, odnosno, umjetnost (kultura u užem smislu te riječi) pokušava stisnuti u uske granice. Kao zemlja u kojoj živi manje od 4 milijuna stanovnika ne možemo si priuštiti nikakvu ekskluziju. Samo nas inkluzija spašava. Dugo sam na ovoj našoj sceni i jasno vidim kako su gotovo sva razdoblja stavljala na prvo mjesto neke vidove umjetnosti, pojedine pravce, pa i ljude. Nepotrebno, a i štetno.

O iskustvu rada u inozemstvu i utjecaju na identitet

Vaša međunarodna karijera omogućila Vam je da upoznate različite kulture. Kako su ta iskustva utjecala na Vaše razumijevanje hrvatskoga nacionalnog identiteta?

Izvana čovjek vidi jasniju sliku. S distance i problemi izgledaju drukčiji i rješivi su na jednostavnije načine. Ova udaljenost, a i utjecaj jake kulture u kojoj živim, doprinijeli su promjenama u mom identitetu. Kako bi rekla Kristina Gavran u svom romanu *Između*, mi koji živimo izvan domovine uvijek ćemo ostati – između. Nikada ne možemo izgubiti svoj nacionalni identitet, ali on više nije isti. Nikada ne možemo preuzeti novi identitet (u mom slučaju kineski), ali on duboko utječe na nas i postao je dio našega novog identiteta. Od svakodnevnog jezika kojim suprug i ja govorimo, koji je mješavina hrvatskog, engleskog i kineskog jezika, pa do navika koje smo stekli i koje će s nama otići kad se jednoga dana vratimo u Hrvatsku.

Vanjska slika bila mi je potrebna da bih bila svjesnija važnosti očuvanja onoga što jesmo, ali isto tako i opasnosti koje proizlaze iz potrebe da panično očuvamo nešto što je tako eterično, krhko, fluidno, neuhvatljivo i sklono promjenama kao što je identitet.

I na osobnoj i na nacionalnoj razini promjene su snažne, brze i valja nam to prihvatiti. Stalnim pokušajima da se očuva, zaštiti, prezenira što je nekada bilo, gubljenje je energije. Kulture ne bi smjele biti isključive i ograđene čvrstim zidovima, jer to vodi do sukoba i sve većih podjela. I postaju muzeji, a ne živi dio društva.

Ali, postoji veliki ali! Bez temeljnih vrijednosti, izgubljeni smo. Ukratko, mislim da bismo se više trebali fokusirati na vrijednosti, a manje na pojavnosti.

Dr. sc. Vitomira Lončar

Postoje li određeni elementi hrvatske kulture koje ste posebno istaknuli svojim djelovanjem na međunarodnoj kulturnoj sceni? Kako su ih strane publike prihvatile?

Često imam priliku predstavljati hrvatsku kulturu na različitim događanjima. Važno mi je da sam i vizualno prepoznatljiva (crveno-bijeli dizajn), a također i ukazujem na ljepotu i (kulturnu) raznolikost naše zemlje, arhitekturu, sakralnu i civilnu, dakako da je tu i nogomet i Luka Modrić. U Kini je „zvijezda programa“, i to već godinama, Maksim Mrvica i žao mi je kad vidim kako su ljudi u Hrvatskoj slabo upoznati s time kolika je on zvijezda u Kini i kako pronosi našu kulturu u ovoj zemlji u kojoj je konkurencija zaista ogromna.

Moj suprug i ja osobito se trudimo pokazati koliko je važno kazalište za djecu i način na koji smo radili (a radimo i danas), a to izaziva veliku pozornost kineske javnosti. Naše su predstave različite od predstava za djecu u Kini, a bez obzira na različitosti, sjajno su prihvaćene. I pokazuju da se može i – drukčije. Suprug je baš jučer imao premijeru svoje nove predstave u kojoj progovara o problemima kineskog društva i obitelji danas. Da bi čovjek napravio takav projekt mora se zaista udubiti u identitet u kojem živi. A to onda posljedično pomaže i boljem razumijevanju vlastitoga.

O identitetu u suvremenom svijetu

Kako se, prema Vašem mišljenju, hrvatski nacionalni identitet mijenja u kontekstu globalizacije i sve većeg prožimanja i povezanosti različitih kultura?

Iskreno, globalizacija je „izgubila dah“ i trenutačno glavnu ulogu u ovoj našoj svjetskoj predstavi igra – glocalizacija. Sve se više okrećemo lokalnom i gubimo iz vida globalno. Da mi je prije samo petnaestak godina netko rekao da će se trend globalizacije okrenuti u suprotnom smjeru, rekla bih mu da sanja. Da je nemoguće. U razdoblju od 2004. do 2013. producirala sam i vodila mnoge međunarodne projekte, a jedan o dražih mi je „Superheroj“, suradnja sedam zemalja i regija Europe i Azije. Interkulturalizam je bio put kojim smo išli i razvijali projekt čvrsto uvjereni da nema alternative, da je interkulturalizam pristup koji je nemoguće zaustaviti. Stvarnost je uvijek nepredvidljivija od bilo koje kazališne predstave. Demantirala nas je. Još uvijek se pitam – kako je to moguće? Kako smo interkulturni dijalog, u koji smo toliko vjerovali, uspjeli pretvoriti u pogled preko nišana. Umjesto akulturacije, dogodila nam se sve dublja dezintegracija. Ništa nismo naučili za sve ove tisuće godina civilizacije.

Koku ulogu igraju mediji i tehnologija u oblikovanju hrvatskoga nacionalnog identiteta danas?

Mislim da mediji danas igraju glavnu ulogu u svim područjima, ne samo u oblikovanju hrvatskoga nacionalnog identiteta. Problem koji vidim jest ponovno – isključivost. Stalno smo na barikadama, stalno je ILI – ILI odabir predstavljen kao jedini mogući. Oporavak će započeti kada umjesto ILI počnemo rabiti jednu lijepu i kratko riječ, a to je I. Može se, moguće je, potrebno je, ljekovito je.

Kako vidite budućnost hrvatskoga nacionalnog identiteta? Koji su najveći izazovi i mogućnosti?

Najveći je izazov, dakako, demografsko pitanje. Ako nemaš ljudi, o čemu onda uopće možemo razgovarati. Mislim da je to ključno pitanje našega nacionalnog identiteta. Druga je stvar za koju mislim da je pogubna – atomiziranje obitelji. Tu imamo sličnosti s trendovima u Kini. Samo što su oni mnogo veći i utoliko otporniji na udare koji su sve jači.

Vjerujem u obitelj kao u temelj zdravoga društva i sukladno tome zdravoga pojedinca.

S druge pak strane, nedostatak svijesti o važnosti prisustva umjetnosti kod naših najmlađih sugrađana također je pogubna. Umjetnost nas uči prihvaćanju različitosti, toleranciji, razumijevanju sredine, drukčijih i različitih kultura, oštre rubove ublažava i smanjuje mogućnost sukoba. Zašto smo 1994. godine odvojili resore obrazovanja i kulture i dopustili da umjetnost za djecu padne u „rupu“ i nikad poslije to nismo ispravili? Zašto je pristup umjetnosti, mobilnost umjetničkih djela i mobilnost umjetnika i dalje tako slaba?

Zato što nije bilo reforme, nije se imalo petlje napraviti logične i oštre rezove, pak smo danas zapeli u nelogičnom sustavu koji ne podržava razvoj identiteta. Ni kulturnog, a sukladno tome ni nacionalnog.

Dr. sc. Vitomira Lončar

O ulozi umjetnika u društvu

Koju ulogu imaju umjetnici u očuvanju i promicanju hrvatskoga nacionalnog identiteta?

Umjetnici imaju, ili bi barem trebali imati, veliku ulogu ne samo u promicanju hrvatskoga nacionalnog identiteta. Naime, umjetnici su svojim progresivnim i slobodoumnim idejama oduvijek bili inspiracija. Ali isto tako, često podložni utjecajima „velikih“ i „jačih“. Suprug upravo čita knjigu o slavnom slikaru Botticelliju. Nevjerojatan slikar, ostavio je veliki utjecaj na slikarstvo. Pa opet, odrekao se svega što je napravio, da ne kažem, popljuvao je sve što je naslikao – zbog politike. Kultura i politika, to je veliko pitanje. Nikada nisu bile odvojene, premda se svi zaklinjemo da bi trebale biti. Stalno imamo problem s brkanjem pojmova što JEST, što mi ŽELIMO i što bi TREBALO BITI – pa za ono što bi TREBALO BITI tvrdimo da JEST.

Ne bi nam svima škodilo malo iskrenosti. Prema okruženju, ali i prema sebi samima.

Kako umjetnost može doprinijeti dijalogu i razumijevanju između različitih kultura i identiteta?

Evo samo jedan primjer koji je odgovor na ovo pitanje. Kada je započela mirna reintegracija Istočne Slavonije kontaktirali su nas iz organizacije UNESCO bi li kao kazalište sudjelovali u aktivnostima vezanima za mirnu integraciju. Kako? Pitali smo sebe, a i njih. Ponudili su nam da s našom predstavom „Kraljevna na zrnu graška“ prvi ulazimo (uz pratnju policije, radi sigurnosti) u mjesta koja su godinama bila odvojena od Hrvatske.

I tako je krenula jedna od ljepših priča u životu Male scene.

Svakog smo dana igrali i po 5, čak i 6 izvedaba predstave u različitim mjestima. U početku smo sa strahom ulazili u ta (donedavno nedostupna) mjesta, a ubrzo smo vidjeli što kultura i umjetnost čine ljudima koji su još do koji sat prije bili neprijateljski raspoloženi. Djeca su, kao i sva djeca širom svijeta za koju smo našu „Kraljevu“ igrali na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku, reagirala oduševljeno, smijala se, sudjelovala, pljeskala, pregledavala nakon predstave scenu i rekvizite, htjela se s nama družiti. A kada su to njihovi odrasli vidjeli, mijenjao se i njihov odnos prema svemu što se događalo. Kad smo izlazili iz sela koje je slovalo za „najteže“ (neću sada spomenuti ime, nije potrebno), ispratili su nas riječima, pa ne treba policija ići s vama, uvijek ste nam dobrodošli, ako vas naša djeca vole, i mi vas volimo!

smo sa strahom ulazili u ta (donedavno nedostupna) mjesta, a ubrzo smo vidjeli što kultura i umjetnost čine ljudima koji su još do koji sat prije bili neprijateljski raspoloženi. Djeca su, kao i sva djeca širom svijeta za koju smo našu „Kraljevu“ igrali na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku, reagirala oduševljeno, smijala se, sudjelovala, pljeskala, pregledavala nakon predstave scenu i rekvizite, htjela se s nama družiti. A kada su to njihovi odrasli vidjeli, mijenjao se i njihov odnos prema svemu što se događalo. Kad smo izlazili iz sela koje je slovalo za „najteže“ (neću sada spomenuti ime, nije potrebno), ispratili su nas riječima, pa ne treba policija ići s vama, uvijek ste nam dobrodošli, ako vas naša djeca vole, i mi vas volimo!

Eto što čini kultura/umjetnost u stvarnome životu. Što može učiniti, ako se ne zloupotrebljava.

I na kraju, da se osvrnem na temu ovog razgovora. Mislim da je problem pitanja hrvatskoga nacionalnog identiteta upravo u tome što ne postoji samo jedan. Ima ih više i svi su legitimni. I svi su i nacionalni i hrvatski i identiteti, ali su priče koje sami o sebi pričamo drugima drukčije. Možda da poslušamo jedni druge i iz tuđih priča naučimo nešto o sebi samima.

razgovor vodio: Petar Kolovrat u rujnu 2024. godine

**tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa za poticanje novinarske izvrsnosti*

**dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora*

foto: privatni album Vitomira Lončar

mojzagreb.info

POVEZNICE:

Vitomira Lončar

Dr. sc. Vitomira Lončar

hrvatski identitet

hrvatski nacionalni identitet

popudbina za Europsku uniju

Europska unija

kultura

kazalište

identitet

Nacionalni identitet

hrvatska

Vitomira Lončar hrvatska glumica producentica doktorica znanosti i znanstvenica

umjetnost

Petar Kolovrat

PODIJELITE:

Share

Tweet

Email

Share

Share

< PRETHODNA VIJEST

Uskoro kreću 45. Zagrebački književni razgovori Društva hrvatskih književnika

SLJEDEĆA VIJEST >

Dan Udruge invalida rada Zagreba 2024. godine

mojzagreb.info News Portal

News Portal MojZagreb.info je dnevni news servis grada Zagreba s informacijama iz Zagreba, Zagrebačke županije, Hrvatske i svijeta

